

Metodická příručka pro pedagogy MŠ

Vietnamské děti v mateřské škole Kamarád – porozumění, respekt, začleňování

1. Kdo jsou vietnamské děti v mateřské škole

aneb Každé dítě je jedinečné, ale kultura hodně napoví

V MŠ dnes potkáváme děti z různých kulturních prostředí. Vietnamské děti jsou v naší škole jednou z nejpočetnějších skupin – často velmi tiché, slušné, někdy až nenápadné. Někdy se může zdát, že je všechno v pořádku, přesto mohou být některé potřeby dítěte skryté a nenápadné.

Kde se u nás vzaly vietnamské rodiny?

Vietnamci přišli do Česka už v době socialismu – někteří jako studenti, jiní na pracovní smlouvy. Po roce 1989 mnozí zůstali, otevřeli obchody nebo restaurace a začali zakládat rodiny. Dnes tu vyrůstá už druhá nebo třetí generace vietnamských dětí.

Mnohé z nich se narodily v Česku, mluví dobře česky, ale doma žijí úplně jiným jazykem a jinou kulturou. A to se samozřejmě odráží i v tom, jak se chovají v mateřské škole, jak reagují, co očekávají nebo jak se cítí v kolektivu.

Co může být pro dítě jiné?

Doma se mluví vietnamsky, takže čeština není pro dítě mateřštinou – může chvíli trvat, než si zvykne na řeč i prostředí.

Rodiče kladou velký důraz na poslušnost, respekt k dospělým a výkon – proto bývá dítě nenápadné, málo spontánní, nechce rušit.

Výchova bývá přísnější a méně kontaktní – dítě si často neřekne o pomoc, i když by ji potřebovalo.

Rodiny jsou často velmi pracující, podnikající, vytížené – komunikace s nimi nemusí být jednoduchá, i když mají o školu velký zájem.

2. Přechod vietnamských dětí do MŠ a adaptace

První kontakt s mateřskou školou

Pro mnoho vietnamských rodin může být vstup dítěte do mateřské školy vůbec prvním setkáním s českým vzdělávacím systémem. Rodiče nemusí mít přesnou představu, co od školky očekávat, a mohou se obávat jazykové bariéry nebo neporozumění kulturním zvyklostem.

Pro pedagogy je užitečné:

- nabídnout rodičům dostatek informací jednoduchou formou (např. obrazové materiály, piktogramy),
- osobně je přivítat a ujistit, že jejich dítě je v bezpečném a laskavém prostředí,
- vytvořit prostor pro individuální rozhovor – ideálně s tlumočníkem, pokud je k dispozici.

Reakce dítěte při nástupu do školky

Děti z vietnamských rodin mohou mít silnou vazbu na rodiče (zejména matku nebo babičku), a odloučení může být obtížné. Zároveň se může stát, že dítě reaguje tiše, uzavřeně nebo plačtivě – i několik dní či týdnů.

Pedagogům se doporučuje:

- být trpěliví a nehodnotit adaptaci podle prvních dnů,
- nabídnout dítěti jistotu prostřednictvím pravidelnosti, předvídatelnosti a laskavého přístupu,
- sledovat neverbální signály dítěte (např. mimiku, gestikulaci, kontakt očima) a podporovat neverbální vyjadřování – např. výtvarnou činností, pohybem nebo hrou.

Spolupráce s rodinou během adaptačního období

Rodina může mít specifická očekávání – například výchovu „přísnější rukou“, důraz na učení a méně prostoru pro volnou hru. Někteří rodiče mohou vnímat pláč dítěte jako selhání školky, nebo naopak jako běžný jev, který nemá řešení.

Doporučení pro pedagogy:

- otevřeně a pravidelně komunikujte s rodiči – i formou krátkých zpráv (např. piktogramy o tom, co dítě dělalo, jak se cítilo),
- buďte vnímaví k tomu, co rodina potřebuje slyšet – někdy spíš potvrzení, že dítě dělá pokroky, i když pomalu,
- posilujte důvěru tím, že budete naslouchat, zajímat se a respektovat kulturní rozdíly.

Co z toho plyne pro nás ve škole?

Tiché dítě nemusí být nezaujaté – jen vyčkává a pozoruje. Dává si čas.

Dítě může být hodně zodpovědné, klidné, snaživé – ale nemusí umět říct, že něčemu nerozumí.

Potřebuje bezpečí, jasnost, pravidelnost, ale i vstřícnost a citlivost k jeho jinakosti.

TIP Z PRAXE:

Dítě se ve škole jeví skoro neviditelné. Sedí, maluje, nikam se netlačí. Je vhodné zavést jednoduché piktogramy a dát dítěti možnost vybrat si aktivitu gestem, začne se více zapojovat.

3. Rodina a výchova

aneb Proč jsou některé děti tak „hodné“, že se ztrácí

Vietnamská výchova vychází z hlubokého respektu k rodině, starším lidem a autoritám. Hodně se v ní odrážejí tradiční hodnoty jako poslušnost, pokora, úsilí a ticho. Pro dítě ve škole to často znamená jedno: nerušit, nevyčnít, nedělat chyby.

Rodina jako základ všeho

Vietnamské rodiny fungují často jinak než české. Jsou velmi soudržné, vícegenerační, rozhodující slovo mívají rodiče – hlavně otec. Rodina se hodně řídí tím, „co se má“ – včetně výchovy dětí.

Ve výchově je důležité:

Respekt ke starším – dítě má poslouchat a neodmlouvat.

Očekávání úspěchu – už od malička se klade důraz na výsledky, sebekázeň a školní úspěšnost.

Tichá poslušnost – pochvala se často nevyjadřuje nahlas, ale předpokládá se, že dítě ví, co se sluší.

Co může být pro nás překvapivé?

Dítě se může jevit jako uzavřené, protože je z domova vedené k tomu, že mluví se jen tehdy, když je vyzváno.

Chválu ve škole si neumí spojit se sebou – doma bývá méně běžná.

Nepřirozeně „hodné“ chování může být projevem nejistoty, ne porozumění.

A co prarodiče?

V mnoha rodinách žijí s dětmi i prarodiče, kteří hrají důležitou roli v každodenní péči. Prarodiče často mluví jen vietnamsky a jsou nositeli tradiční kultury. I to ovlivňuje, jaké hodnoty dítě vstřebává.

4. Jídlo a svátky

aneb Co nám může říct miska s rýží a barevný lampion

Stravování – víc než jen jídlo

Jídlo má ve vietnamské kultuře velký význam – je to nejen každodenní potřeba, ale i vyjádření péče, úcty a rodinného zázemí. Pro vietnamské děti je strava doma často velmi odlišná od české školní kuchyně.

Co děti doma běžně jedí?

Rýže je základ – doplňovaná zeleninou, tofu, rybami nebo masem (většinou bez omáček).

Polévky typu Pho, nudle, jarní závitky, dušené pokrmy.

Málo sladkého, málo mléčných výrobků – jogurty nebo mléko nebývají běžnou součástí jídelníčku.

Co může být v MŠ obtížné?

Dítě může nejíst některá jídla – ne kvůli neochotě, ale protože je nezná, nebo nemá důvěru.

Může být citlivé na pachy a kombinace chutí, které jsou v české kuchyni běžné.

Nepoužívání příboru – dítě je zvyklé jíst lžící nebo hůlkami.

Co pomůže v praxi?

Respektovat, že dítěti nemusí chutnat vše – a nekomentovat to před ostatními.

Nabídnout možnost ochutnat malé množství, bez tlaku.

Pozvat rodiče, ať přinesou recept nebo ukázkou – děti (i dospělí) poznají jinou kulturu přirozeně a hravě.

Tato fotka od autora Neznámý autor s licencií CC BY

Sváteční zvyky – Těť a další.

Těť – vietnamský lunární nový rok

Tohle je největší a nejdůležitější svátek vietnamské kultury. Slaví se na přelomu ledna a února (v závislosti na lunárním kalendáři) a trvá i několik dní.

Rodiny uklízejí, připravují jídlo, navštěvují se. Nosí se tradiční oblečení (áo dài), dávají se dárky a tzv. červené obálky s penězi. Děti vnímají tento svátek jako výjimečný, veselý, slavnostní.

Lampionový průvod – podzimní slavnost

Další významný svátek – často spojený s měsícem a sklizní. Děti nosí barevné lampiony, zpívají a dostávají sladkosti. Možnost zařadit do školy jako multikulturní aktivitu!

Jak se svátky pracovat v mateřské škole?

Uznávejme a oslavujme různost – například tematický den na Těť, tvoření červených obálek, kreslení draků nebo lampionů. Povídejme si s dětmi o tom, co slaví doma – učíme tak i ostatní děti přijímat rozdílnost jako normu. Ptejme se rodičů, zda by se chtěli zapojit – třeba donést jídlo nebo ukázat fotky.

TIP Z PRAXE:

Pokud do výzdoby školy zapojíme například červené obálky a čínské lucerny, vietnamské děti to potěší – mohou přinesla do školy další výzdobu a vysvětlit ostatním, co znamená.

5. Jazyk a komunikace

aneb Jak „moc“ mluvit, když neumím všechno říct

Vietnamské děti, které vyrůstají v České republice, se obvykle učí česky jako druhý jazyk. I když mnoho z nich rozumí, mohou mít problémy s mluvením nebo s určováním správných slov. To znamená, že komunikace může být někdy složitá – nejen pro dítě, ale i pro nás, pedagogy.

Dvojazyčnost – děti mají často silný vietnamský akcent, používají vietnamská slova v češtině, často více rozumí, než mluví.

Odlišnost ve struktuře jazyků – vietnamský jazyk je velmi odlišný od češtiny, a to nejen gramaticky, ale i v intonaci nebo ve výslovnosti. Děti tedy mohou mít problém například se skloňováním nebo s výslovností českých hlásek, které neexistují v jejich rodném jazyce.

Neochota mluvit – pro dítě je obtížné mluvit v neznámém jazyce, obzvlášť když má strach, že bude něco špatně. Tato nejistota může vést k tomu, že se raději stáhne do pozadí a bude se vyhýbat komunikaci.

Jak to dítěti usnadnit?

Pohodová atmosféra – děti se potřebují cítit bezpečně a přirozeně, aby začaly používat nový jazyk. Pro dítě je lepší komunikovat pohybem, gesty a výrazy než jen mluvením.

Podpora slovní zásoby – mluvmе pomalu, jasně a srozumitelně, ukazujme předměty a související slova.

Ocenění malých pokroků – chválíme i malé úspěchy v mluvení. Tím podporujeme dítě, aby se nebálo dělat chyby.

Otevřené otázky – místo otázek na „ano/ne“ pokládejme otevřené otázky, které umožní dítěti vyjádřit své myšlenky. Například: „Co myslíš, jak se to dělá?“ nebo „Co se ti líbí na tomto obrázku?“.

Vizuální pomůcky – používání obrázků, kartiček, piktogramů a jiných vizuálních pomůcek pomáhá dětem spojit slova s významy.

Co si dávat pozor?

Nemluvit příliš rychle – dítě potřebuje čas na zpracování. Dáváme mu prostor, aby rozumělo, než bude odpovídat.

Nepřehánět to s opravováním – časté opravování může dítě demotivovat. Místo toho se soustředíme na pozitivní aspekty jeho komunikace a postupně ho podporujeme, aby mluvílo více.

Nepoužívat jen češtinu – pokud je to možné, naučme se jednoduché vietnamské fráze, které dítěti pomohou cítit se bezpečněji a přirozeněji.

Co pomáhá v praxi?

Mnohé vietnamské děti se nebojí poslouchat – rády poslouchají pohádky, písničky a příběhy. Využijme toho, zapojme je do pohádkových příběhů nebo zpívání, kde se nemusí ještě aktivně zapojovat do mluvení.

Děti si často pamatují slova přes písničky, proto je dobré realizovat hudební činnosti, kde si děti přirozeně osvojí nová slova.

TIP Z PRAXE:

Při zpívání písniček začínají děti pomalu zpívat první slova. Po několika týdnech zpívají celou písničku. Smiřme se s tím, že některá slova ještě neznají. Dětem se při kolektivním zpívání dostane většího sebevědomí a začnou i více mluvit.

Kdy bychom měli hledat pomoc?

Pokud dítě stále nedosahuje věkových standardů ve vyjadřování a má potíže nejen s češtinou, ale i s porozuměním, je dobré přemýšlet o podpoře formou speciálního pedagoga nebo logopeda.

Důležité je podpořit jazykový rozvoj vietnamských dětí, aniž bychom je přetížili nebo znechutili. Pracujeme pomalu a trpělivě, krok za krokem.

Co s tím v mateřské škole?

Dávejme prostor i tichým dětem – dejme jim čas, zapojujme je cíleně, ale jemně.

Všímejme si nonverbální komunikace – úsměv, gesta, pohledy, neochota se zapojit může být signál, že dítě nerozumí nebo se bojí.

Nebojme se chválit, ale dbejme na to, aby dítě pochopilo, za co přesně. Používejme jednoduché, konkrétní věty a mimiku.

Respektujme, ale pomáhejme rozvíjet – dítě nemusí změnit svoji kulturu, ale může se naučit, že i ve školce je bezpečné mluvit, zkoušet, chybovat.

TIP Z PRAXE:

Dítě se nikdy nehlásí, nikdy nic nepožaduje. Napomůže ranní kruh, kde každý může jednou větou říct, jak se má. Dítě se postupně začne zapojovat. Po krátkém čase se těší, až na něj přijde řada.

6. Denní režim vietnamských dětí

aneb Když rutina je klíčem k pohodě

Vietnamské rodiny, stejně jako samotné děti, mají často pevně stanovený denní režim. Různé povinnosti a zvyklosti, které se dodržují dávají dětem pocit bezpečí, struktury a stability. Tento režim se přenáší i do školy, což je třeba mít na paměti při plánování aktivit.

Typický den ve vietnamské rodině:

Ranní vstávání – Ranní rutina je rychlá a efektivní. Děti vstávají poměrně brzy, často už kolem 6:00-7:00 hodin, aby stihly ranní přípravy.

Snídaně a odchod do školy – Ranní jídlo je většinou jednoduché (rýže, polévka nebo čaj) a dětmi se konzumuje rychle.

Po návratu ze školy – Po obědě je čas na odpočinek nebo spánek, což je v mnoha vietnamských domácnostech nezbytnou součástí každodenního režimu. Děti se učí být samostatné a už od mladšího věku zvládají běžné domácí práce, jako je pomoc při vaření nebo úklidu.

Večeře – Večeře bývá nejbohatší částí dne. Často zahrnuje více chodu a větší množství jídla, než tomu bývá v českých rodinách.

Co to znamená pro školu?

Děti zvyklé na přísný režim si rychle zvyknou na strukturovaný den v mateřské škole, ale pokud režim není jasně stanovený, mohou se cítit nejisté a nepohodlné.

Spánek po obědě je u většiny dětí nezbytný. Některé vietnamské děti, které nejsou zvyklé spát během dne, mohou mít problémy s adaptací na školkový odpolední klid.

Rychlá ranní příprava – Děti jsou zvyklé, že ráno jde vše rychle a efektivně. I ve škole je dobré vytvořit rychlou ranní rutinu.

Praktické doporučení:

Nastavit jasnou strukturu dne ve škole, aby dítě vědělo, co následuje po obědě, co bude po odpoledním spánku a jaký bude další krok.

Zajistit klid na odpočinek, i když ne všechny děti spí – v případě potřeby využít klidné koutky a činnosti, kdy se mohou děti zklidnit v rámci nespavého režimu.

7. Spolupráce s rodiči

aneb Klíč k úspěchu – důvěra a otevřenost

Spolupráce s rodiči vietnamských dětí je velmi důležitá pro úspěšnou integraci dítěte do školního prostředí. Vietnamské rodiny bývají rezervovanější, co se týče komunikace s učiteli, ale zároveň mají vysoké očekávání týkající se vzdělání a úspěchu svých dětí. Učitelé musí být citliví na kulturu a zvyklosti rodičů, zároveň se musí snažit vytvářet prostředí, kde se rodiče cítí dobře a otevřeně se podělí o důležité informace o svých dětech.

Co vědět o vietnamských rodičích?

Rodinná orientace – Rodiče často považují vzdělání za klíč k budoucnosti dítěte. Chápu mateřskou školu jako přípravu na základní školu, a proto očekávají, že dítě bude disciplinované, úspěšné a dobře připravené.

Vysoké očekávání – Vietnamské rodiny mohou mít vysoká očekávání, pokud jde o školní výsledky. Rodiče mají tendenci klást důraz na výsledky a na vzdělání dítěte, což může být pro dítě v mladším věku tlak.

Komunikace může být náročná – Mnoho rodičů neovládá dobře češtinu, nebo je pro ně komunikace v češtině obtížná. Někdy také mohou mít omezenou důvěru v školní systém, pokud nemají zkušenosti s českým vzdělávacím systémem.

Jak na to v praxi?

Proaktivní přístup – Rodičům se doporučuje, aby se od začátku školního roku kontaktovali s učiteli. Vytvářejme prostor pro otevřený dialog – i když nejsou rodiče schopni mluvit česky, můžeme použít překladatele nebo příslušníky, kteří se domluví vietnamsky.

Přímá komunikace – Doporučuje se vést komunikaci tak, že zdůrazníme, co dítě dělá dobře, než vyzdvihneme oblasti, které je třeba zlepšit. Pro rodiče je pozitivní zpětná vazba klíčová.

Vytváření důvěry – Rodiče by měli mít pocit, že jejich názory jsou brány vážně, že jejich dítě je v bezpečí a že školka je podporuje v jejich úsilí o dobré vzdělání pro jejich děti. Učitelé by se měli více soustředit na budování osobního vztahu s rodiči.

Kultura a tradice – Ukázka zájmu o vietnamskou kulturu, např. pozvání rodičů k vyprávění o svátcích, jídlech nebo tradicích, pomůže navázat silný vztah. Můžeme se ptát, jak probíhá oslava Tétu, nebo jaké mají rodinné zvyklosti.

Praktické doporučení:

Zorganizovat pravidelné setkání s rodiči – ve formě osobních konzultací, kde rodiče mohou mluvit o potřebách dítěte, případně přinést nějaké informace o tom, jak dítě tráví čas doma.

Využít vizuální komunikaci – například informace o aktivitách dětí a školkové práci můžeme rodičům předávat i prostřednictvím fotografií, obrázků nebo videí.

Pokud to jde, zapojit vietnamské rodiče do školních aktivit – například pozvání na kulturní akce, nebo organizování akcí orientovaných na vietnamské tradice.

TIP Z PRAXE:

Rodiče představí v MŠ oslavu Tétu. Přinesou vlastní jídlo a ukážou, jak slaví svátek doma. V rámci setkání začnou škole více důvěřovat a pravidelně sdílet, co se děje doma, podaří se lépe podporovat jejich dítě v adaptaci.“

S těmito poznatky máme jasnější přehled, jak efektivně spolupracovat s vietnamskými rodinami a jak vést děti v prostředí školky. Tento přístup pomůže nejen k lepší adaptaci dětí, ale i k důvěryhodné spolupráci s rodiči, což je klíčem k úspěchu.

8. Závěr

V naší pedagogické práci dává smysl se s rodiči nad tímto materiálem posadit. Hlavním cílem není „ověřit“, jestli to, co je v materiálu, odpovídá realitě, ale spíše otevřít dialog: ukázat, že o jejich kulturu máme zájem, že si vážíme jejich zkušeností, a že chceme vytvořit prostředí, kde se jejich dítě bude cítit bezpečně a pochopeně.

Jak to udělat citlivě a bezpečně?

Neformálně a partnersky: Například při individuálním setkání (ne hromadně), s respektem a otevřeností.

Můžeme říct něco jako:

„Připravili jsme si s kolegyněmi pár poznámek k tomu, co nám pomáhá lépe porozumět dětem s vietnamským kulturním zázemím. Budeme moc rádi, když nám řeknete, jestli se v tom poznáváte, nebo jestli to máte doma jinak. Rádi bychom, aby se vaše dítě u nás cítilo dobře.“

Vytvořit bezpečný prostor: Rodiče mohou mít pocit, že sdílení domácích zvyklostí „do školy“ narušuje jejich soukromí. Proto je dobré zdůraznit, že tvoje otázky nejsou přezkoumávání, ale snaha porozumět – a že jakékoliv sdílení je zcela dobrovolné.

Dát jim možnost vyjádřit se jinak než slovy: Někteří rodiče se stydí nebo mají jazykovou bariéru.

Pomoci může například:

- ukázat obrázky (např. svátky, jídlo, denní režim),
- využít tlumočnicka (pokud je k dispozici),
- nabídnout, že si mohou vzít materiál domů a napsat k němu poznámky.

Vyvarovat se generalizací: Zdůraznit, že každá rodina je jiná. Použít formulace jako „víme, že to může být různé“ nebo „některé vietnamské rodiny to tak mají, ale zajímá nás, jak to máte vy“.

Shrnutí:

Naše otevřenost k reflexi a respekt k soukromí vietnamských rodin je klíčová. Pokud k rodičům přistoupíme s důvěrou, pokorou a zájmem, může to být pro obě strany velmi obohacující. Nejenže tím neporušíme jejich intimitu, ale naopak můžeme podpořit hlubší vztah a lepší porozumění dítěti.

PODKLADOVÝ LIST PRO RODIČE

Jak doma oslovujete své dítě? (jméno, přezdívka)

(Pomůže nám, aby se dítě cítilo bezpečně, když slyší známé oslovení.)

Má vaše dítě doma nějaké oblíbené jídlo, které mu dělá radost?

Dodržujete doma nějaké tradice nebo svátky, které jsou pro vás důležité?

(Například Těť – vietnamský nový rok, svátek středního podzimu apod.)

Co je pro vás výchovně důležité?

(Například úcta k rodičům, školní výsledky, samostatnost, klidné chování...)

Jaké máte přání nebo představy o budoucnosti vašeho dítěte?

Je něco, co bychom o vašem dítěti měli vědět, abychom mu lépe rozuměli?

(Například jak reaguje na změny, jak si zvyká na nové prostředí, jak vyjadřuje emoce.)

Chtěli byste se někdy s námi pobavit více o tom, co je pro vás doma důležité?

Ano, rádi bychom si popovídali.

Možná později.

Zatím ne.

Milí rodiče,

v naší mateřské škole si velmi vážíme každého dítěte i jeho rodiny. Chceme, aby se u nás všechny děti cítily bezpečně, srozumitelně a bez výhrad přijaty. Proto se snažíme lépe porozumět tomu, odkud děti přicházejí, co je jim doma blízké a co jim pomáhá cítit se dobře.

Připravili jsme stručný přehled témat, která se týkají kultury vietnamských rodin. Vycházíme z obecných informací, ale víme, že každá rodina je jedinečná.

Budeme moc rádi, pokud se s námi podělíte o to, co je pro vás důležité, nebo nám napíšete, co máme vědět právě o vaší dceři/synovi.

Děkujeme za vaši důvěru a těšíme se na další spolupráci.

Vaše MŠ Kamarád, Hradec Králové, Veverkova 1495